

§§ 172. in 365. k. p. r., ali, če je še le glavna razprava omogočila poškodovanemu, ki se kazenskemu postopku pred začetkom razprave (§ 47.) ni pridružil, zahtevati na tanko določeno odškodnino contra quem vel quos.

Pisatelj tedaj misli, da vse praerogative § 47. k. p. r. in sled. služijo le zasebnemu udeležencu, da pa je v smislu § 366. ibid. prisoditi poškodovanemu odškodbo vsakokrat, kadar se nahajajo vsi podatki § 4. k. p. r., ne glede na to, ali se je kazenskopravnemu postopku izrekoma pridružil, ali ne, kajti: suum cuique.

Pleško.

Pravniški razgovori.

II.

Ena najvažnejših nalog, katero je slovenskim pravnikom in z njimi „Slov. Pravnik-u“ rešiti, je: utemeljenje slovenske pravniške stilistike in terminologije.

Slovenci smo v tem oziru nekako svojeglavni. Vsakdo misli, da je njegova pisava najboljša in vsak kuje znanstvene izraze po svojej glavi. V tem je treba edinstvi in ubogljivosti. „Abecedarji“ so se dolgo pričkali o slovenski pisavi, in ker je bil konec tega peresnega boja vendar Slovencem ugoden in nam je utemeljil dovršeno in lepo domačo pisavo, tedaj se moramo tudi pravniki te domače pisave držati in slovenska pravna literatura se ne sme oddaljevati od te slovenske pisave, ako hočemo, da bodo nas Slovenci umeli.

Napačno je toraj načelo, po katerem se hoče vpeljati neka nova, ne slovenska, ne hrvaška, temveč iz narečja posameznih sodnih okrajev sestavljena pravniška pisava in terminologija. S tako pisavo ni vstreženo ne Slovencem, ne Hrvatom, ampak edino le posameznim okrajem dotičnega narečja; taka pisava pa tudi nikdar ne more doseči splošne veljave pri Slovencih, ker se ne opira na sploh priznani pismeni jezik Slovenski.

Tako pisati toraj slovenski pravniki ne smemo; držati se nam je edino le čistega, po vsem Slovenskem priznanega pismenega jezika. Kam bi prišli, ko bi vsak pravnik zavijal

in pisal po narečju okraja, kjer živi in deluje! Krajevne razlike naj se umaknejo splošno priznanej slovenskej pisavi, katera je dovelj oglajena in sposobna tudi za znanstveno razpravljanje pravniških predmetov.

Res, da je gledè nekaterih pravnih pojmov med ljudstvom več izrazov, kateri pomenijo eno in isto, in da glede teh izrazov še ni veljavno določeno, kateri se ima uvesti za splošno rabo v pismu. Ali ravno to se mora enkrat dognati in določiti; boljši izraz naj ima prednost pred slabejšim, splošnej pa pred onim, ki je v rabi samo v nekaterih krajih; kjer sta pa dva izraza enako dobra, rabita naj se oba.

Pravna terminologija slovenska mora se sčasom utemeljiti in v ta namen naj se zbirajo slovenski pravniki okoli svojega organa, v katerem naj se dajó splošna vodila in izgledi.

Slovenske prestave raznih zakonov, slovenska izdaja državnega zakonika mora nam biti temelj, na katerega naj se opira naša pisava gledè posameznih tehničnih izrazov; ako se vsak tega načela drži, prišli bomo do skupne rabe enih in istih pojmov in izrazov ter se s tem zdatno približali skupni in splošni pravni terminologiji.

Ne rečem, da ta ali oni izraz teh zakonov, posebno starejših prestav, ni nepravilen ter se bode moral s časom umakniti; ali tega nima presojeti in odločevati vsak za se; to naj se po temeljitem presojevanju vseh okolščin dožene in določi v centralnem organu slovenskih pravnikov, v „Slov. Pravniku“, in kar se je tukaj enkrat določilo, to naj bode merodajno za vsakega. Sicer pa se bode moralo prej ali slej skrbeti za drugo izdajo kazenskega in občnega državljanskega zakonika, ker istisi prve izdaje so pošli in ni jih več dobiti za drag denar, akoravno so za slovensko uradovanje nepogojno potrebni; pri uredovanji nove izdaje bode prilika, popraviti nepravilne in slabe izraze stare prestave.

Potem pa bode tudi dolžnost vsakega slovenskega pravnika, kateremu lje za enotno pisavo in stalno terminologijo v slovenski pravniški literaturi in praksi, da si naroči te prestave in izdaje zakonov in da se drži neomahljivo njihovih izrazov.

Izdale so se novejši čas tudi mnogoštevilne uradne tiskovine oziroma obrazci v slovenskem jeziku. O prejšnjih pre mnogih neuradnih takih obrazcih ne govorim, akoravno jih je zasejanih po Slovenskem v neštevilnih izdajah; te obrazce dali so si razni domoljubi, trgovci, advokati, notarji itd. na svojo roko in ob svojih troških tiskati, ker ni bilo še uradnih; namen dotičnih založnikov bil je hvalevreden; toda za splošno rabo ti raznolični obrazci niso priporočati, ker nimajo ravno gledé pravniške terminologije nikake edinosti in doslednosti. Sedanjih uradnih obrazcev in njihovih tehničnih izrazov pa se nam je sedaj dosledno poprijeti in kar je pri njih pomanjkljivega in nedostatnega, popraviti se bode moralo pri novi izdaji teh tiskovin.

Ako bodemo pisali in uradovali dosledno na skupni podlagi, potem bodemo prišli lahko in gotovo do stalne in občne pravniške terminologije. Glavno načelo pa mora nam pri tem biti, da se slovenska pravniška pisava v posameznih izrazih, kakor v stilistiki ne sme razločevati od splošne slovenske pisave.

Zdelo se bode marsikomu, da se razume to samo ob sebi in da ni treba nikakega opomina zato. Vendar ni tako ali vsaj bilo ni tako! Naj se le primerjajo spisi prejšnjega „Pravnika“ in videlo se bode lahko, da je pri posameznih sestavkih gledé izrazov in stilistike dokaj prav nepotrebnih razlik, katere kazijo skupni utis in jemljó nekaterim spisom celó umljivost.

Velika napaka pri mnogih slovenskih spisih so dolge, nerazumljive, po nemškem „uradnem stilu“ posnete perijode, kakoršne ugajajo znabiti nemški pisavi, katere pa niso v slovenskej pisavi nikdar in nikjer umestne. Pač je tam, kjer se mora spis prevajati iz nemščine v slovenščino, kakor pri sodbah nadsodišča itd., to neizogibno; toda tam, kjer se ima že s prva pisati v slovenščini — in sedaj rešujejo se vendar že največe pravde pravilno v slovenščini — naj si prizadeva vsak slovenski pravnik izražati se kratko in brez nepotrebnega besedovanja. Slovenskemu jeziku sploh ugaja kratki zlog; toliko bolj se ima slovenski pravnik držati krat-

kega pa jedrnatega zloga, ker pravniški stil mora biti po priznanih načelih še posebno kratek, stvaren in jedrnat.

Ako se bodo slovenski pravniki držali svojstva slovenske pisave: kratkega zloga, doseglo se bode v slovenski pravniški pisavi lahko to, česar se v nemškem, dostikrat zelo nerodnem „uradnem stilu“ ni doseglo, namreč: kratkost in umljivost v izraževanju pravniških misli in pojmov tudi za nepravnika.

Prvi pogoj za razvitek take pisave pa je, da pisatelj tudi slovensko misli, kadar presoja in rešuje pravniška vprašanja. Proti temu načelu greši se mnogo celó tam, kjer se sicer v navadnem življenji slovensko govori. Temu je vzrok naša pravniška izgoja, katera se je vršila v nemščini. Človek, ki si je prisvojil vso svojo pravniško omiko in učenost v nemškem jeziku, mora si dostikrat delati silo, da si more posamezne misli in pojme pravnega obsega predstavljati in razpravljati v slovenščini.

To mora pri slovenskem pravniku nehati, njemu mora priti v navado misliti in pisati o pravnih predmetih v slovenščini. Za to pa je treba trdne volje, neumorne pridnosti in marljivih vaj; prilika se ponuja vsakemu v strokovnem listu „Slov. Pravniku“, katerega duševno podpirati naj veleva vsakemu slovenskemu pravniku v prvi vrsti njegova lastna korist.

Dokler se Slovincem ne bodo predavali pravni predmeti v slovenščini, bode moral vsakdo, komur je mar za razvoj slovenske pravniške literature in utemljenje slovenskega pravoslovja, z lastnim trudom nadomestiti to, kar je nemškemu pravniku že spočetka dano: on se bode moral z lastnim trudom v praktičnem življenji učiti pravniškega mišljenja in izraževanja v slovenskem jeziku! To bode pa nujno potrebno vsakemu, kdor bode hotel zadostiti sedanji zahtevi slovenskega uradovanja.

Dr. K.
